

[Damsgaard.]

enkelte institutioner og styrelser til en bedre og mere rationel tilrettelæggelse af arbejdet. Ligeså beskæringen af statens udgiftsstigning, hvor virkningen jo ikke alene er den milliard, som skæres væk, men nok så meget måske, at den skærper den enkelte styrelses omkostningsbevidsthed. Man vil uden tvivl i de enkelte styrelser granske en ekstra gang, om man kan klare nye opgaver ved at rationalisere gamle områder, før man kommer med en bevillingsansøgning. Ændringer i refusionsregler, byrdefordeling og låneadgang kan forhåbentlig have tilsvarende virkninger for kommunerne.

Spørgsmålet om en fornuftig anvendelse af indsatsen rækker betydeligt videre. Hvis vi f. eks. må erkende — og det må vi — at vort samfunds tab på 20 mill. arbejdsdage ved sygdom pr. år, heraf 14 mill. hospital-dage, kunne begrænses betydeligt ved en bedre indsats i sygdomsperiodens første stadium, ligger der en stor udfordring heri. Selv tabene ved arbejdskonflikter — dem har vi jo heldigvis ikke ret ofte — overstiger dog sjældent 100.000 dage pr. år, så det tal blegner jo helt på den baggrund, jeg nævnte. Det er sandsynligt, at en indsats for at begrænse befolkningens og det offentliges vældige tab ved de mange millioner sygedage i hvert fald i første omgang ikke vil optræde som en besparelse på de offentlige budgetter. Sådan er det vistnok for de langsigtede besparelser, at der ofte skal gøres en indsats først.

Men vil vi de virkelig store besparelser, kan vi ikke nøjes med at se på det enkelte års budget. Vi må se frem over 1970ernes år. Og vi må se det offentlige som led i hele samfundshusholdningen. Det, der øger produktionen og fremmer befolkningens reelle indtjening, gør også skatterne lettere, at bære og kan betyde, at befolkningen samtidig får mere til privat rådighed.

Ud fra tilsvarende betragtninger er der grund til at se på hele bygge- og anlægsvirksomheden. Det offentlige er den største kunde for dette erhverv, og gennem rente- og boligsikringsordninger har det offentlige en direkte interesse i dets produktivitet og omkostninger. Men hele dette område har desuden en så central betydning for samfundsekonomien i bredere forstand, at det må med i vurderingen af, om vi bruger sam-

fundets kræfter fornuftigt. Alene de krav til finansieringen, som omkostningsstigningerne i byggeriet har stillet, er med til at blokere kreditmulighederne for andre formål.

Det er nødvendigt, at vi i de kommende år afpasser efterspørgslen på dette område efter, hvad vi har rationel kapacitet til at producere uden fortsatte omkostningsstigninger. 1960ernes overefterspørgsel på dette område har uden tvivl forsinket byggeriets rationalisering og kan meget vel have betydet, at vi reelt har fået bygget mindre, end om vi havde holdt en smule igen. Vi må mere bevidst fremme rationalisering og omkostningsbevidsthed i byggeriet, selv om det vil volde vanskeligheder for de virksomheder, der har disponeret ud fra forventninger om fortsat inflation og overefterspørgsel. Jeg kunne tænke mig, at vi snarest anmodede f. eks. statens byggeforskningsinstitut om at se nærmere på baggrunden for de meget store forskelle i håndværkerudgifter ved byggeri i forskellige dele af landet. De forklares næppe helt af forskelle i timelønnen. Forskelle i arbejdstilrettelæggelse og effektivitet synes også at spille ind.

Vi må have undersøgt dette, men vi må også i placeringen af offentligt byggeri tage hensyn til disse forskelle. Jeg vil også nævne en ting som det, at ingeniører og arkitekter, der jo ofte optræder som det offentliges tilidsmænd i byggesager, får deres honorar beregnet af omkostningerne, ja, endog af overskridelserne. Det kan vel ikke samfundsmæssigt set være noget sundt princip. Jeg ønsker også det overvejet.

Et andet stort område er uddannelsen. Den spiller en stadig større rolle for samfundets udvikling, men også på statens budget. Undervisningsministeriets budget tegner sig således alene for $\frac{1}{2}$ milliard kr. af finanslovsforslagets udgiftsstigning bortset fra reserver. Vi har gennem de senere år anvendt meget store beløb på udbygning her, og det er godt, at vi har haft råd til det. Netop de meget store behov for fortsat udbygning på disse vigtige områder må imidlertid tvinge os til at veje nøje, om midlerne bruges rigtigt. Jeg skal ikke rejse nogen debat her om uddannelsesstrukturer, -institutioner o. lign., men somme tider kan man have en fornemmelse af, at de ikke helt er fulgt med udviklingen i samfundet og